

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ความสามารถในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์สุขภาพชุมชน สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข เพื่อให้บริการตามขอบเขตของงานศูนย์สุขภาพชุมชน เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ปัญหาของอาสาสมัครสาธารณสุข โดยมีวิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้าเป็นลำดับ ดังนี้

วิธีการศึกษา

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ วารสาร รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ เอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้อง
2. การศึกษาภาคสนาม (Field Study) เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากภาคสนามโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชนศูนย์ภาค 6 กลุ่มตากสิน ซึ่งปฏิบัติงานที่ศูนย์บริการสาธารณสุข 5 แห่ง โดยให้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน เลือจากศูนย์ภาค 6 กลุ่มตากสิน จำนวน 5 แห่ง 3 เขต ดังนี้

1. เขตจอมทอง ได้แก่ ศูนย์บริการสาธารณสุข 29 (ช่วงนุชเนตร)
2. เขตภาษีเจริญ ได้แก่ ศูนย์บริการสาธารณสุข 47 (คลองขวาง) และศูนย์บริการสาธารณสุข 62 (ตวงรัษฎ์ ศตะนาวิน ภัคดี สุวานปัญญา)
3. เขตราชบุรีบูรณะ ได้แก่ ศูนย์บริการสาธารณสุข 39 (ราชบุรีบูรณะ) และศูนย์บริการสาธารณสุข 58 (ล้อม-พิมเสน พักอุดม)

การเลือกอาสาสมัครสาธารณสุข เป็นการใช้ประชากรจำนวนจากศูนย์ 5 แห่ง จำนวนรวม 252 คน โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้อาสาสมัครสาธารณสุขที่เป็นประชากรการศึกษา เป็นผู้ทำงานประสานกับศูนย์บริการสาธารณสุข ทั้ง 3 เขต ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1

จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของศูนย์สุขภาพชุมชน
จำแนกตามศูนย์บริการสาธารณสุข 5 แห่ง

เขต ศูนย์บริการสาธารณสุข	ศูนย์สุขภาพชุมชน (แห่ง)	จำนวน อสส. ที่ปฏิบัติงาน ในศูนย์สุขภาพชุมชน (คน)
จอมทอง		
- ศูนย์บริการสาธารณสุข 29	23	75
ภาษีเจริญ		
- ศูนย์บริการสาธารณสุข 47	18	66
- ศูนย์บริการสาธารณสุข 62	14	49
ราษฎร์บูรณะ		
- ศูนย์บริการสาธารณสุข 39	15	31
- ศูนย์บริการสาธารณสุข 58	13	31
รวม	83	252

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 16 ต.ค. 2549 ปีงบประมาณ 2550

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ที่จัดทำขึ้นจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำราวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของศูนย์สุขภาพชุมชน เพื่อใช้สำหรับเก็บข้อมูลจากอาสาสมัครสาธารณสุข ตลอดจนขอคำแนะนำจากคณาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยมีเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่นโดยเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องให้มีความเหมาะสมถูกต้องทั้งด้านเนื้อหาและภาษา

2. นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แก้ไขแล้ว ไปทดสอบ (Pretest) กับอาสาสมัครสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับพื้นที่ที่ศึกษา และไม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

3. นำแบบสอบถามที่ได้ทดสอบจากอาสาสมัครสาธารณสุขคืนมา เพื่อปรับปรุงแก้ไขความเข้าใจและการใช้ภาษา ให้มีความสมบูรณ์และเที่ยงตรงของเนื้อหาเพื่อนำไปใช้สอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามประกอบด้วย คำถาม 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา การประกอบอาชีพ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน รายได้ของครอบครัว การสนับสนุนจากคนในครอบครัว สถานที่ตั้งศูนย์

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขภายใต้ขอบเขตบริการของศูนย์สุขภาพชุมชน

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงาน 4 ด้านของอาสาสมัครสาธารณสุขของศูนย์สุขภาพชุมชน ประกอบด้วย ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร การให้บริการและดำเนินกิจกรรม การส่งต่อผู้ป่วย การดำเนินกิจกรรมสาธารณสุขอื่น ๆ

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาสาสมัครสาธารณสุขที่มีต่อการดำเนินกิจกรรมของศูนย์สุขภาพชุมชน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากอาสาสมัครสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน ศูนย์ภาค 6 ตากสิน สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ระหว่างปลายเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2550 จนถึงกลางเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2550 โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จากคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถึงผู้อำนวยการสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

2. ประสานงานกับหัวหน้าฝ่ายสาธารณสุขมูลฐาน กองส่งเสริมสุขภาพ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำศูนย์บริการสาธารณสุข ทั้ง 5 แห่ง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของอาสาสมัครสาธารณสุข โดยผู้ศึกษาเป็นผู้เก็บรวบรวม

ข้อมูลด้วยตนเองในบางส่วน และประสานกับเจ้าหน้าที่ต่างพื้นที่ที่มีความคุ้นเคยกับอาสาสมัคร
 ศึกษารณสุขเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนที่เหลือ

3. ตรวจสอบความครบถ้วนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จัดระเบียบลงรหัส
 แล้วนำไปประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์
 (Statistical Package for the Social Science หรือ SPSS)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษารวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาจากอาสาสมัครศึกษารณสุขมาตรวจสอบ
 ความถูกต้อง เพื่อให้หมายเลขประจำแบบสอบถามทั้งหมด และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเพื่อหาค่าทาง
 สถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS/PC (Statistical
 Package for the Social Science) และใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความสัมพันธ์ โดยใช้ค่า
 t-test และ F-test จากนั้น จึงนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาแปลผลเพื่อนำเสนอในเชิงพรรณนา ดังต่อ
 ไปนี้

1. การหา ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้เปรียบเทียบดูการกระจายของข้อมูล เพื่อนำ
 เสนอข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ที่เลือกคำตอบนั้น} \times 100}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}}$$

2. ค่าเฉลี่ยมีชนิมเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
 ใช้หาค่าเฉลี่ยน้ำหนักความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จากข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า
 (Rating Scale) โดยใช้สูตรดังนี้

ค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum f x}{N}$$

\bar{X} = ค่าเฉลี่ยหรือมีชนิมเลขคณิต

N = จำนวนคำตอบทั้งหมด

F = ความถี่ของแต่ละคำตอบ

x = ค่าน้ำหนักคำตอบของแต่ละข้อ

$\sum f_x =$ ผลรวมของคะแนนแต่ละระดับข้อคุณกับความถี่

3. หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้ค่า ค่า t-test และ F-test โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับการให้คะแนน ในข้อคำถาม ซึ่งเป็นคำตอบในลักษณะที่เป็นมาตรวัดแบบ Rating Scale ของ Likert โดยมีเกณฑ์ของค่าเฉลี่ยจากคะแนนที่ใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินในการวิเคราะห์ข้อมูลและการให้ค่าคะแนนดังนี้

การปฏิบัติงาน	คะแนน
ปฏิบัติมากที่สุด	5
ปฏิบัติมาก	4
ปฏิบัติปานกลาง	3
ปฏิบัติน้อย	2
ปฏิบัติน้อยที่สุด	1

การกำหนดเกณฑ์สำหรับการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานและปัญหาอุปสรรค กำหนดไว้ 3 ระดับโดย คำนวณจากสูตร ต่อไปนี้

$$\begin{aligned}
 \text{พิสัย} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5-1}{3} \\
 &= \frac{4}{3} \\
 &= 1.33 \text{ คะแนน}
 \end{aligned}$$

ซึ่งสามารถกำหนดเป็นเกณฑ์สำหรับการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานและระดับปัญหาอุปสรรค ดังนี้

คะแนนระหว่าง 1.00-2.33 หมายถึง มีการปฏิบัติงานและมีอุปสรรคในระดับน้อย

คะแนนระหว่าง 2.34-3.67 หมายถึง มีการปฏิบัติงานและมีอุปสรรคในระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 3.68-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติงานและมีอุปสรรคในระดับมาก

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{X})^2}{N - 1}}$$

S.D. = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$(x - \bar{X})^2$ = ผลรวมของผลต่างกับค่าเฉลี่ยยกกำลังสอง

N = จำนวนตัวอย่างหรือขนาดตัวอย่าง

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย
ตารางแสดงข้อมูลทางสถิติ (Descriptive Analysis)